

**YAŞ MEYVE SEBZE
SEKTÖRÜ
AÇISINDAN
BULGARİSTAN**

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Ar-Ge Şubesi

Eylül 2020

İÇİNDEKİLER

ÜLKE PROFİLİ	1
GENEL BİLGİLER.....	1
Coğrafi Konum.....	1
Nüfus ve İstihdam	2
Doğal Kaynaklar	2
GENEL EKONOMİK BİLGİLER.....	3
Temel Göstergeler	3
DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	4
Dış Ticaret	4
Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler	4
Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler	5
Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler.....	5
Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler.....	6
TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	7
Türkiye – Bulgaristan Dış Ticareti.....	7
Türkiye'nin Bulgaristan'a İhracatında Başlıca Ürünler	7
Türkiye'nin Bulgaristan'dan Başlıca İthal Ettiği Ürünler.....	8
BULGARİSTAN YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI.....	9
Dış Ticaret	9
Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ülkeler.....	9
Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ülkeler	10
Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ürünler	10
Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ürünler	11
Türkiye'nin Bulgaristan'a YMS İhracatı	11
PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	13
Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	13
Dağıtım Kanalları.....	13
Kamu İhaleleri.....	14
PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	16
İş Kültürü.....	16
Para Kullanımı.....	16
Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması.....	17
Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri	17

Yerel Saat	18
DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER	18
Dış Ticaret Mevzuatı	18
Mal İhracatı	19
Mal İthalatı	20
Gümrük Vergileri	20
İç Vergiler ve Oranları	21
Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar/Test/Muayene ve Belgelendirmeler	21
Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	21
Tarım Ürünü İthalatı ve Bitki Sağlığı Kontrolleri.....	22
Veterinerlik Kontrolleri.....	22
Yaş Meyve ve Sebze İthalatı.....	23
Teknik Engeller	23
POTANSİYEL SEKTÖRLER	25
COVID-19 GELİŞMELERİ.....	29
KAYNAKÇA	30

ÜLKE PROFİLİ

GSYİH (Milyon \$): 165.130 (2020, IMF)

KBGSYİH (\$): 9.267 (2019, IMF)

BÜYÜME ORANI: -4% (2020, IMF)

NÜFUS: 7.061.000 (2019, IMF)

YÜZÖLÇÜMÜ (km²): 110.993

BAŞKENT: Sofya

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

Koca Balkan Dağları (Stara Planina) Bulgaristan'ı, kuzeyde Tuna Düzluğu, güneyde ise Trakya Düzluğu olarak iki coğrafi bölgeye ayırır. Oldukça dağlık bir coğrafyaya sahip olan güney Bulgaristan'da Rodop, Rila ve Pirin sıradağları yer alır. Rila Dağı, 2 925 metrelik Musala tepesi ile ülkenin ve Balkanlar'ın en yüksek dağıdır.

Ülkenin en önemli ırmağı olan Tuna (Dunav), Romanya-Bulgaristan sınırının büyük bir bölümünü oluşturur. Tuna, Bulgaristan'da su taşımacılığı yapılabilen tek nehirdir.

Bulgar sınırları içerisinde doğup, Yunanistan-Türkiye sınırını oluşturduktan sonra Ege Denizi'ne dökülen Meriç (Maritsa), Bulgaristan'ın bir diğer önemli akarsuyudur. Bunların dışında İskır, Tunca, Yantra, Struma diğer büyük ırmaklardır. Bulgaristan, çok sayıda göle sahip olduğu gibi doğal kaynak suyu açısından da zengin bir ülkedir.

Bulgaristan'da genel olarak karasal-ılıman iklim hakimdir. Ancak, coğrafi özellikleri sebebiyle bölgelerinde farklı mikro iklimler de gözlenmektedir. Balkan Dağları, kuzey ve güneyden gelen hava akıntıları için bir bariyer niteliği taşımakta, bunların karşı tarafa geçmesini engellemekte, kuzey ve güneyde sıcaklık ve yağış farklılıklarının oluşmasına sebep olmaktadır. Kuzeyde belirgin dört mevsimli karasal-ılıman iklim yaşanmaktadır. Güneyde ise Akdeniz etkisi görülmektedir. Kışın kuzeyde ortalama hava sıcaklığı -2, güneyde ise 0 derecedir. Yazın ortalama sıcaklığı 22 derecedir. Karadeniz bölgesinde denizin etkisiyle sıcaklık ülkenin diğer bölgelerine göre daha az değişmektedir. Bulgaristan'ın bitki örtüsü genellikle karasal-ılıman iklimde görünen bitkilerden oluşmaktadır.

Nüfus ve İstihdam

2018 yılı sonu itibariyle Bulgaristan'ın nüfusu 3 395 701'i (% 48,5) erkek ve 3 604 338'i (% 51,5) kadın olmak üzere toplam 7 000 039 kişidir. Ülke nüfusu AB nüfusunun % 1,4'ünü oluşturmaktadır. +65 yaş grubu nüfusun % 21,3'ünü, 0-15 yaş grubu % 14,4'ünü teşkil etmektedir. 2001 yılında 40,4, 2005 yılında ise 41,2 olan ortalama yaş 2018 sonu itibariyle 43,8 olarak gerçekleşmiştir. Çalışabilir yaştaki nüfus 4 201 bin kişi olup toplam nüfusun % 60'ı kadardır. Söz konusu nüfus 2018 yılında yaklaşık 48 bin kişi azalmıştır. Şehirlerde nüfusun % 73,7'si, kırsal bölgelerde ise % 26,3'ü yaşamaktadır. 2018 yılında 62 197'si sağ doğmuş bebek olmak üzere toplam 62 576 doğum gerçekleşmiş ve doğum oranı ‰ 8,9 olmuştur. 2018 yılında 108 526 kişi ölmüş, ölüm oranı ‰ 15,4 olarak gerçekleşmiştir. 2016-2018 döneminde ortalama yaşam süresi 74,8 olmuştur.

Doğal Kaynaklar

Bulgaristan'da kömür madenciliği sektörü boyut anlamında küçük olmakla birlikte büyük öneme sahiptir. Bulgaristan'ın enerji kalemleri içinde kömür en önemli kalemdir. Bulgaristan'da linyit, alt bitümlü, bitümlü ve antrasit kömürü bulunmaktadır. Linyit kömürü (1.200-2.000 ccal) Meriç nehrinin doğu ve batı bölümlerinde ve Sofya civarında yoğun olarak bulunmaktadır. Altbitümlü kömür (3.000-5.000 ccal) Bobov Dol, Pernik, Burgaz ve Blagoevgrad şehirleri civarında, bitümlü kömür (5.000 ccal) ise Bulgaristan'ın merkez bölgesi olan GabrovoTvırditza-İslimiye civarında mevcuttur. En eski ve en yüksek kalorili olan antrasit kömürü (6.000 ccal) Svoqe şehri civarında çıkarılmaktadır. Bulgaristan'da bitümlü ve antrasit kömürü ise çıkarılmaya uygun değildir.

Plevne düzlüğünde petrol kaynakları bulunmaktadır. Ancak söz konusu petrol ülkenin ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Bulgaristan'da demir, kurşun, çinko ve bakır cevherleri bulunmaktadır. Ancak demir kaynakları yetersiz olduğu için ithalat da yapılmaktadır. Bulgaristan'da yoğun olarak kireç taşı ve granit de bulunmaktadır.

GENEL EKONOMİK BİLGİLER

Temel Göstergeler

Küresel rekabetçilik açısından dünyadaki 141 ülke arasında Bulgaristan 49. sıradadır. (Singapur 1., Türkiye 61.) (World Economic Forum-2019)

2020 yılında sabit fiyatlara ve satın alma gücü paritesine göre, 165 milyar dolar olacağı tahmin edilen GSYİH'nın 2021 yılında 179 milyar dolar olması beklenmektedir. (IMF-2020)

Bulgaristan, 2020 yılı itibariyle 194 ülke arasında dünyanın 75. büyük ekonomisidir. [Çin 1. (28 trilyon dolar), Türkiye 13. (2 trilyon dolar)] (IMF-2020)

2020 yılında sabit fiyatlara göre % 4 oranında azalması beklenen GSYİH'nin, 2021 yılında % 6 oranında artacağı tahmin edilmektedir. (IMF-2020).

Sabit fiyatlara ve satın alma gücü paritesine göre Kişi Başına Düşen Milli Gelirinin 2020 yılında %3 oranında azalacağı tahmin edilen ülkenin KBDMG'ini en çok artıran 194 ülke arasında 68. olması beklenmektedir. [Guyana 1. (% 52 artma), Türkiye 127. (%- 6 azalma)] (IMF-2020)

2020 yılında % 1 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2021 yılında %1,9 olacağı tahmin edilmektedir. (IMF-2020)

Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının 2020 yılında %8 olacağı ve işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 54. sırayı alacağı tahmin edilmektedir. (Güney Afrika Cum. % 26 ile 1.) (Dünya Bankası-2019)

2020 yılında % 2 oranında fazla vereceği tahmin edilen cari ödemeler dengesinin GSYİH'ya oranının, 2021 yılında da % 1 oranında fazla vermesi beklenmektedir. (IMF-2020)

2020 yılında %- 3 olacağı tahmin edilen devletin genel net borcunun GSYİH'ya oranının, 2021 yılında %- 1 olması beklenmektedir. (IMF-2020)

2018 yılı verilerine göre ülkenin GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı % 4, sanayinin % 24 ve hizmetler sektörünün % 59'dur. (Dünya Bankası-2019)

DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Dış Ticaret

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019	2018-2019 Değişim %
İhracat	25.385.588	26.582.417	31.371.444	33.667.657	33.872.429	0,61%
İthalat	29.235.074	28.947.101	34.119.335	37.906.343	37.809.556	-0,26%
Hacim	54.620.662	55.529.518	65.490.779	71.574.000	71.681.985	0,15%
Denge	-3.849.486	-2.364.684	-2.747.891	-4.238.686	-3.937.127	-7,11%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Almanya	4.938.704	5.017.790	1,60%	14,81%
2	Romanya	2.833.699	2.959.419	4,44%	8,74%
3	İtalya	2.885.448	2.494.795	-13,54%	7,37%
4	Türkiye	2.603.631	2.443.580	-6,15%	7,21%
5	Yunanistan	2.232.955	2.289.865	2,55%	6,76%
6	Fransa	1.331.882	1.286.632	-3,40%	3,80%
7	Belçika	1.150.299	967.906	-15,86%	2,86%
8	Çin	902.658	929.117	2,93%	2,74%
9	İspanya	825.609	925.508	12,10%	2,73%
10	Hollanda	914.744	861.278	-5,84%	2,54%
11	Çekya	714.271	807.864	13,10%	2,39%
12	Birleşik Krallık	823.335	796.584	-3,25%	2,35%
13	Sırbistan	626.440	745.073	18,94%	2,20%
14	Polonya	769.865	735.765	-4,43%	2,17%
15	Özel Kategori	984.121	660.598	-32,87%	1,95%
	Toplam	33.667.657	33.872.429	0,61%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Almanya	4.699.770	4.611.374	-1,88%	12,20%
2	Rusya Federasyonu	3.691.953	3.740.169	1,31%	9,89%
3	İtalya	2.865.987	2.851.616	-0,50%	7,54%
4	Romanya	2.609.310	2.743.563	5,15%	7,26%
5	Türkiye	2.328.444	2.434.628	4,56%	6,44%
6	Yunanistan	1.653.632	1.764.506	6,70%	4,67%
7	Çin	1.557.789	1.689.670	8,47%	4,47%
8	İspanya	1.764.406	1.443.124	-18,21%	3,82%
9	Hollanda	1.438.258	1.375.376	-4,37%	3,64%
10	Macaristan	1.310.530	1.357.551	3,59%	3,59%
11	Polonya	1.263.648	1.306.205	3,37%	3,45%
12	Fransa	1.041.203	1.148.687	10,32%	3,04%
13	Çekya	904.733	968.486	7,05%	2,56%
14	Avusturya	947.636	957.818	1,07%	2,53%
15	Mısır	628.245	849.188	35,17%	2,25%
	Toplam	37.906.343	37.809.556	-0,26%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.197.411	2.515.207	14,46%	7,43%
9999	Başka yerde belirtilmeyen mallar	1.400.182	1.171.196	-16,35%	3,46%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	974.400	1.039.372	6,67%	3,07%
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	1.260.825	1.001.545	-20,56%	2,96%
1001	Buğday ve mahlut	865.695	967.124	11,72%	2,86%
7402	Rafine edilmemiş bakır; elektrolitik rafine için bakır anotları	1.069.220	794.308	-25,71%	2,34%
2616	Kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri	404.169	593.850	46,93%	1,75%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	616.291	568.186	-7,81%	1,68%
8538	Esas itibarıyla 85.35, 85.36 veya 85.37 pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam ve parçalar	456.448	541.406	18,61%	1,60%
1005	Mısır	269.597	473.377	75,59%	1,40%
3826	Biodizel ve bunların karışımları (petrol yağları veya bitümenli mineral yağ oranı	374.644	450.017	20,12%	1,33%
1206	Ayçiçeği tohumu	458.761	434.220	-5,35%	1,28%
2716	Elektrik enerjisi	341.256	392.431	15,00%	1,16%
7409	Bakır saclar, levhalar, yapraklar ve şeritler (kalınlıkları 0,15 mm. yi geçenler)	394.074	353.998	-10,17%	1,05%
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	339.705	346.828	2,10%	1,02%
	Toplam	33.667.657	33.872.429	0,61%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
2709	Petrol yağları ve diğer bitümenli minerallerden elde edilen yağlar-ham	2.973.477	3.164.676	6,43%	34,79%
9999	Başka yerde belirtilmeyen mallar	1.966.384	1.867.156	-5,05%	20,52%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1.252.095	1.260.652	0,68%	13,86%
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	1.853.806	1.228.967	-33,71%	13,51%
8703	Otomobiller	1.138.821	1.105.745	-2,90%	12,15%
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	937.347	910.551	-2,86%	10,01%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	809.569	775.535	-4,20%	8,52%
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	595.828	672.762	12,91%	7,39%
8701	Traktörler	429.924	424.537	-1,25%	4,67%
3826	Biodizel ve bunların karışımları (petrol yağları veya bitümenli mineral yağ oranı	356.677	397.524	11,45%	4,37%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	375.924	358.221	-4,71%	3,94%
8538	Esas itibarıyla 85.35, 85.36 veya 85.37 pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam ve parçalar	339.185	355.956	4,94%	3,91%
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	316.017	320.139	1,30%	3,52%
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	305.260	305.154	-0,03%	3,35%
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	311.461	288.540	-7,36%	3,17%
	Toplam	7.193.193	9.097.539	26,47%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Türkiye – Bulgaristan Dış Ticareti

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019	2018 - 2019 Değişim %
İhracat	1.676.112	2.384.116	2.803.182	2.669.703	2.527.645	-5,32%
İthalat	2.254.150	2.139.942	2.773.127	2.501.393	2.316.308	-7,40%
Hacim	3.930.262	4.524.058	5.576.309	5.171.096	4.843.953	-6,33%
Denge	-578.038	244.174	30.055	168.310	211.337	25,56%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Bulgaristan'a İhracatında Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
8703	Otomobiller	126.129	124.711	-1,12%	4,93%
6006	Diğer örme mensucat	107.372	106.223	-1,07%	4,20%
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	54.181	83.579	54,26%	3,31%
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik ≥ 600 mm)	55.273	67.617	22,33%	2,68%
2716	Elektrik enerjisi	62.942	66.856	6,22%	2,64%
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	64.244	51.930	-19,17%	2,05%
7408	Bakır teller	37.769	50.168	32,83%	1,98%
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	38.061	50.152	31,77%	1,98%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	54.437	42.561	-21,82%	1,68%
5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumaşlar	61.645	40.169	-34,84%	1,59%
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥ 600 mm (kaplanmış)	41.623	36.433	-12,47%	1,44%
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	36.799	31.955	-13,16%	1,26%
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	12.206	31.750	160,12%	1,26%
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb	15.303	29.840	94,99%	1,18%
7601	İşlenmemiş alüminyum	26.414	27.801	5,25%	1,10%
	Toplam	2.669.703	2.527.645	-5,32%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Bulgaristan'dan Başlıca İthal Ettiği Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	424.375	569.452	34,19%	24,58%
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	370.562	285.160	-23,05%	12,31%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	273.475	213.322	-22,00%	9,21%
7801	İşlenmemiş kurşun	120.331	99.218	-17,55%	4,28%
7901	İşlenmemiş çinko	93.724	84.015	-10,36%	3,63%
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş külçeler	92.593	74.088	-19,99%	3,20%
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	46.978	52.987	12,79%	2,29%
1803	Kakao hamuru	37.979	49.640	30,70%	2,14%
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	40.592	42.929	5,76%	1,85%
2306	Bitkisel yağların üretiminden (23.04-05' hariç) arta kalan küspe ve katı atıklar	25.704	38.602	50,18%	1,67%
1206	Ayçiçeği tohumu	41.725	33.764	-19,08%	1,46%
1005	Mısır	7.905	32.317	308,82%	1,40%
2807	Sülfürik asitve oleum	24.839	32.166	29,50%	1,39%
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	26.117	28.694	9,87%	1,24%
2716	Elektrik enerjisi	42.210	27.257	-35,43%	1,18%
	Toplam	2.501.393	2.316.308	-7,40%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

BULGARİSTAN YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI

Dış Ticaret

1000 \$	2015	2016	2017	2018	2019	2018 - 2019 Değişim %
İhracat	58.212	66.141	84.515	129.908	123.596	-4,86%
İthalat	186.432	207.301	233.807	298.145	315.887	5,95%
Hacim	244.644	273.442	318.322	428.053	439.483	2,67%
Denge	-128.220	-141.160	-149.292	-168.237	-192.291	14,30%

Kaynak: ITC Trademap

International Trade Center (Trademap) verilerine göre 2019 yılı Bulgaristan yaş meyve sebze ihracatı 123,6 milyon dolar, yaş meyve sebze ithalatı 315,9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.¹

Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Romanya	35.479	28.789	-18,86%	23,29%
2	Almanya	10.782	17.941	66,40%	14,52%
3	İtalya	18.593	17.770	-4,43%	14,38%
4	Çekya	15.798	14.801	-6,31%	11,98%
5	Macaristan	9.274	10.070	8,58%	8,15%
6	Polonya	11.517	9.519	-17,35%	7,70%
7	Birleşik Krallık	1.597	3.139	96,56%	2,54%
8	Belarus	1.928	2.767	43,52%	2,24%
9	Fransa	2.984	2.699	-9,55%	2,18%
10	İspanya	3.343	2.539	-24,05%	2,05%
11	Slovakya	3.307	2.442	-26,16%	1,98%
12	Avusturya	2.256	1.948	-13,65%	1,58%
13	Litvanya	1.934	1.889	-2,33%	1,53%
14	Yunanistan	4.341	1.583	-63,53%	1,28%
15	Hollanda	2.232	1.579	-29,26%	1,28%
	Toplam	129.908	123.596	-4,86%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

¹ 07 ve 08 faslında kullanılan gtip pozisyonları; 070110, 070190, 070200, 070310, 070410, 070420, 070490, 070511, 070519, 070529, 070610, 070690, 070700, 070810, 070820, 070890, 070920, 070930, 070940, 070951, 070959, 070960, 070970, 070991, 070992, 070993, 070999, 080300, 080310, 080390, 080410, 080420, 080430, 080440, 080450, 080510, 080521, 080522, 080529, 080540, 080550, 080590, 080610, 080711, 080719, 080720, 080810, 080830, 080840, 080910, 080921, 080929, 080930, 080940, 081010, 081020, 081030, 081040, 081050, 081060, 081070, 081090

Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Türkiye	113.923	111.614	-2,03%	35,33%
2	Yunanistan	53.960	67.104	24,36%	21,24%
3	Almanya	26.421	27.655	4,67%	8,75%
4	Ekvador	23.481	23.661	0,77%	7,49%
5	Hollanda	16.595	17.977	8,33%	5,69%
6	Polonya	16.087	12.744	-20,78%	4,03%
7	Kuzey Makedonya	9.465	11.503	21,53%	3,64%
8	İspanya	4.837	6.852	41,66%	2,17%
9	Fransa	4.443	6.419	44,47%	2,03%
10	Slovakya	2.133	4.959	132,49%	1,57%
11	İtalya	6.152	4.662	-24,22%	1,48%
12	Arnavutluk	4.759	4.588	-3,59%	1,45%
13	İran	1.726	2.177	26,13%	0,69%
14	Sırbistan	1.540	1.590	3,25%	0,50%
15	Mısır	805	1.198	48,82%	0,38%
	Toplam	298.145	315.887	5,95%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca YMS İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
070959	Mantarlar ve domalanlar (agaricus cinsi mantarlar hariç); taze veya soğutulmuş	26.353	29.251	11,00%	23,67%
070200	Domates; taze veya soğutulmuş	13.149	12.444	-5,36%	10,07%
070700	Hıyarlar ve kornişonlar; taze veya soğutulmuş	9.955	11.201	12,52%	9,06%
080550	Limon (citrus limon, citrus limonum) ve tatlı limonlar (citrus aurantifolia, citrus latifolia); taze veya soğutulmuş	17.527	10.941	-37,58%	8,85%
070960	Biberler (capsicum veya pimenta cinsi meyveler); taze veya soğutulmuş	5.644	6.945	23,05%	5,62%
080521	Mandarinler (tanjerin ve satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş	8.985	6.644	-26,05%	5,38%
080540	Greyfurt (pomelolar dahil); taze veya soğutulmuş	6.865	6.510	-5,17%	5,27%
080929	Kiraz; taze	2.444	6.435	163,30%	5,21%
070951	Agaricus cinsi mantarlar; taze veya soğutulmuş	8.373	3.684	-56,00%	2,98%
080711	Karpuzlar; taze	3.390	3.285	-3,10%	2,66%
080420	İncir; taze veya soğutulmuş	2.899	2.943	1,52%	2,38%
070810	Bezelye (pisum sativum); taze veya soğutulmuş, kabuklu veya kabuksuz	3.693	2.717	-26,43%	2,20%
080529	Vilking ve benzeri turuncgil melezleri; taze veya kurutulmuş	527	2.590	391,46%	2,10%
080522	Klemantin; taze veya kurutulmuş	172	1.751	918,02%	1,42%
081010	Çilek; taze	1.092	1.477	35,26%	1,20%
	Toplam	129.908	123.596	-4,86%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca YMS İthalatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
070200	Domates; taze veya soğutulmuş	52.996	54.669	3,16%	17,31%
080390	Muz (plantain hariç); taze veya soğutulmuş	26.846	29.646	10,43%	9,39%
080550	Limon (citrus limon, citrus limonum) ve tatlı limonlar (citrus aurantifolia, citrus latifolia); taze veya soğutulmuş	28.716	24.682	-14,05%	7,81%
070960	Biberler (capsicum veya pimenta cinsi meyveler); taze veya soğutulmuş	17.347	17.720	2,15%	5,61%
080310	Plantain; taze veya soğutulmuş	8.308	15.950	91,98%	5,05%
070190	Patates; tohumluk olmayan, taze veya soğutulmuş	9.675	14.682	51,75%	4,65%
080810	Elma; taze	11.135	12.564	12,83%	3,98%
070700	Hıyarlar ve kornişonlar; taze veya soğutulmuş	13.484	12.100	-10,26%	3,83%
080540	Greyfurt (pomelolar dahil); taze veya soğutulmuş	10.677	10.490	-1,75%	3,32%
080510	Portakal; taze veya soğutulmuş	12.220	9.497	-22,28%	3,01%
080521	Mandarinler (tanjerin ve satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş	8.823	8.862	0,44%	2,81%
070310	Soğanlar ve şalotlar; taze veya soğutulmuş	5.904	7.518	27,34%	2,38%
080929	Kiraz; taze	2.680	7.487	179,37%	2,37%
080930	Şeftali (nektarin dahil); taze	7.456	6.715	-9,94%	2,13%
080440	Avokado armudu; taze veya soğutulmuş	5.406	6.519	20,59%	2,06%
	Toplam	298.145	315.887	5,95%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Bulgaristan'a YMS İhracatı

Ürün Grubu	2018	2019	Değişim %	Pay %
DOMATES	20.613.058	24.089.191	16,86%	35,01%
LİMON	18.009.200	13.282.847	-26,24%	19,31%
BİBER	7.518.112	6.175.924	-17,85%	8,98%
GREYFURT	5.862.565	4.898.419	-16,45%	7,12%
MANDARİN	5.496.602	4.646.392	-15,47%	6,75%
HIYAR, KORNİŞON	4.667.561	4.258.110	-8,77%	6,19%
KABAK	2.989.262	2.512.906	-15,94%	3,65%
SOĞAN, ŞALOT	472.943	1.496.139	216,35%	2,17%
KARPUZ	1.514.862	1.278.254	-15,62%	1,86%
HAVUÇ, TURP	1.433.165	1.235.077	-13,82%	1,80%
ÜZÜM	969.433	927.557	-4,32%	1,35%
PATLİCAN	761.232	695.648	-8,62%	1,01%
MANTAR	884.631	498.832	-43,61%	0,72%
ARMUT	923.218	471.563	-48,92%	0,69%
NAR	767.891	446.122	-41,90%	0,65%
PORTAKAL	2.741.814	439.608	-83,97%	0,64%
KAVUN	440.934	328.544	-25,49%	0,48%
PIRASA	212.700	256.237	20,47%	0,37%
LAHANA	29.907	205.470	587,03%	0,30%
DİĞER TAZE MEYVELER	99.683	122.514	22,90%	0,18%
PATATES	52.165	97.207	86,34%	0,14%
ÇAY	40.088	89.603	123,52%	0,13%

MAYDANOZ	91.642	75.647	-17,45%	0,11%
KAYISI	294.225	55.226	-81,23%	0,08%
ŞEFTALİ	323.088	54.280	-83,20%	0,08%
MARUL, HİNDİBA	46.475	45.590	-1,90%	0,07%
AYVA	53.011	31.484	-40,61%	0,05%
DİĞER SEBZELER	48.489	25.636	-47,13%	0,04%
İNCİR	7.267	24.877	242,34%	0,04%
ERİK	16.322	11.132	-31,80%	0,02%
KARNABAHAAR	7.619	10.201	33,89%	0,01%
FASULYE	10.839	9.248	-14,68%	0,01%
ISPANAK	46.402	5.589	-87,96%	0,01%
KİRAZ, VİŞNE	152.711	1.404	-99,08%	0,00%
KESTANE	-	1.200		0,00%
ELMA	495.661	635	-99,87%	0,00%
HURMA	10.666	217	-97,97%	0,00%
DİĞER TURUNÇGİLLER	5.377	-	-100,00%	0,00%
ÇİLEK	66.168	-	-100,00%	0,00%
SARMISAK	2.806	-	-100,00%	0,00%
GENEL TOPLAM	78.179.795	68.804.527	-11,99%	100,00%

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Bulgaristan gümrük kapılarında yapılan marka tescil kontrolleri neticesinde Bulgar Patent Ofisince tescillenmiş markalara sahip ihraç malları taşıyan Türk kamyonları, marka tescil evrakları sürücü tarafından hemen tevsik edilemeyince durdurulmakta ve sürücüler kimi zaman savcılığa sevk edilmektedir. Marka tescil konusunda bir sorunla karşılaşmamak için Bulgaristan güzergâhından mal gönderecek tüm firmaların mal beraberinde aşağıda sayılan belgelerin asıllarını veya noter tasdikli nüshalarını bulundurmaları en uygulanabilir yol olarak görülmektedir:

- Alıcı ile marka arasındaki illiyet bağıını gösteren belge ile alıcı ve üretici/gönderici Türk firması arasındaki sipariş sözleşme/yetki belgesi (uluslararası tanınan bir markanın sahibi veya lisanslı temsilcisi Türkiye’deki bir firmaya sipariş verdiği durumda)
- Gönderici firmanın markanın Türkiye’deki tescil sahibi veya lisanslı temsilcisi olduğunu gösteren belgeler ile gönderici ile marka/lisans sahibi farklı firmalar ise aralarındaki illiyet bağıını gösteren sözleşme/yetki belgeleri (bir Türk markasını taşıyan ürünün Bulgaristan’dan transit geçmesi durumunda)
- Bulgaristan Patent Ofisine tescil edilmiş bir markalı ürün Bulgaristan’a ithal edilmesi halinde mala eşlik eden yasal belgelerde (gümrük beyannamesi, fatura vb.) belirtilen alıcı Bulgaristan’da söz konusu markanın yetkili/lisanslı temsilcisi ise başka bir belgeye ihtiyaç bulunmaktadır. Alıcı farklı bir firma olarak görünüyorsa bu firma ile Bulgaristan’da markayı temsil eden firma arasında sözleşme/yetki belgesi Bulgar gümrük idaresi tarafından sorulabilmektedir.

Dağıtım Kanalları

Bulgarlar Online Alışverişi Tercih Etmemektedir

Eurostat verilerine göre, 2018 yılında Bulgar halkının sadece % 18’i online alışveriş yapmıştır. Online alışveriş yapan Avrupa vatandaşlarının ortalama oranı % 60 olmaktadır. Avrupa’da en fazla Danimarka’da (%84), Birleşik Krallık’ta (%83) ve Hollanda’da (% 80) vatandaşlar online alışveriş yapmaktadır.

Bulgaristan’da market zincirlerde satılan ana gıda ürünlerin yaklaşık % 67’si Bulgaristan’da üretilmektedir. Et ürünlerinde söz konusu oran % 76 olup, en yüksek olandır. Ekmek vb. ürünlerde oran % 73, süt ürünlerinde % 64 ve meyve-sebzede % 57 olmaktadır.

Veriler, Modern Ticaret Derneği'nin (Association for Modern Trade) en büyük dört market zincirinde yaptığı bir araştırmanın sonucunda ortaya çıkmış bulunuyor.

Bulgaristan'ın en büyük perakende şirketleri 2018 yılında cirolarında ortalama % 9 artış kaydetmiştir. Bulgaristan perakende piyasasının % 60'ı hızlı tüketim ürünleri sektöründen oluşmaktadır.

Bulgaristan hızlı tüketim ürünleri piyasası 2018 yılında 11 milyar leva ciroya ulaşmıştır. Bahse konu cironun 6,2 milyar levası sektördeki ilk 30 şirket tarafından kaydedilmektedir.

Kamu İhaleleri

Kamu ihalelerini ele alan mevzuatın ana hedefi kamu kaynaklarının harcanmasına yönelik adil kurallar yaratılması ve uygulanmasıdır. Bulgaristan mevzuatı şeffaflık, eşitlik, ayrımcılığı önlemek ve serbest ve adil rekabet konularında, tamamen AB hukukunun temel prensiplerine göre uyarlanmıştır.

Kamu ihaleleri üç kategoriye sınıflandırılmıştır: ürün tedariki, hizmet tedariki ve inşaat işleri. Kamu ihalesini kazanan kişinin belirlenmesi için kullanılan temel kriterler: ekonomik olarak en avantajlı teklif ve en düşük fiyat.

Bulgar mevzuatı, milliyet bazında bir ayrımcılık yapmaksızın kamu ihaleleri ve imtiyaz prosedürlerine Bulgar ve yabancı (gerçek veya tüzel) kişilerin katılımına izin vermektedir. Aynı şekilde, kamu hizmetlerine yönelik özel sektörden ortak seçiminde ve sözleşme imzalanmasında da AB direktiflerinin temel şeffaflık ve eşitlik prensipleri çerçevesinde hareket edilir.

Kamu İhaleler Ajansı, söz konusu prensiplerin doğru bir şekilde uygulanması ve kamu ihaleleri sisteminin verimliliğini garantileme amacıyla Ekonomi Bakanlığına bağlı bir kurum olarak faaliyet göstermektedir.

Ajansın temel görevleri arasında elektronik kamu ihaleler kaydı sağlama ve güncellemesidir. Kamu İhaleler Kaydında yayımlanan bilgiler:

- Kamu ihalelerinin açılma, değiştirme, sonlandırma kararları
- Kayıtlara geçmesi gereken bilgilendirmeler
- Kazanılan kamu ihalelerine dair bilgiler
- Başarıyla yerine getirilmiş kamu ihalelerinin sözleşme bilgileri
- Haklarında itirazda bulunulmuş olan kamu ihaleleri bilgileri

- Kamu İhaleleri Kanunu kapsamında sunulması zorunlu olan diğer bilgiler

Bunların dışında, kamu ihaleleri alanında AB gereksinimlerine göre, belirli bir miktarın üzerinde olan kamu ihaleleri açıldıkları idareler tarafından AB resmi gazetesinin AB kamu ihalelerine yönelik olan TED adlı (<http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>) ekinde yayımlanması zorunludur

Bulgaristan'da 15.04.2016 tarihinde yürürlüğe giren yeni Kamu İhaleleri Kanunu kapsamında sektörel mercilerin açtığı ihalelerde üçüncü ülkelerin ihalelere katılımını sınırlayan bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenleme yeni Kamu İhaleler Kanununun 146. Maddesinin 1. Fıkrasında yer almaktadır:

Madde 146. (1) Sunulan kamu ihalesi tekliflerinde, AB'nin veya Bulgaristan Cumhuriyeti'nin eşdeğer ve etkin erişim sağlayan çok taraflı veya ikili anlaşma imzalamamış olduğu üçüncü ülkelerden gelen ürünlerin toplam değerinin % 50'sini aştığı durumlarda, sektörel merciler söz konusu teklifleri eleyebilmektedir.

Dikkat edilmesi gereken başka bir düzenleme ise yeni Kamu İhaleleri Kanununun 5. Maddesinin 5. Fıkrasında yer almaktadır:

Madde 5. (5) Kamu mercileri, icra ettikleri sektörel faaliyetler ile ilgili alım yaptıkları durumlarda, sektörel mercilerin uyguladığı kuralları uygulamaktadır. Bu hüküm, belirli durumlarda kamu mercilerinin de açtıkları bazı ihalelerde üçüncü ülkelerin katılımını sınırlayan düzenlemeler uygulayabilmesini öngörmektedir. Bulgaristan'ın Türkiye ile kamu ihalesi tekliflerinde eşdeğer ve etkin erişim sağlayan ikili bir anlaşma bulunmamaktadır.

PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

İş Kültürü

Ticari işlemlerde sözleşme yapılması önemli bir husustur. Bir ihtilaf halinde izlenecek prosedürün sözleşmede açıkça belirtilmesi önem arz etmektedir. Zorunlu olmamakla beraber sözleşmelerin Bulgar noterliklerinde imzalanması resmiyetini güçlendirmektedir ve imzaların teyidi açısından yararlıdır.

AB'nin ve Bulgaristan'ın marka tescil, fikri ve mülkiyet hakları ile ilgili mevzuatına ve prosedürlerine uyulması şarttır. Firmalarımızın markalarını Bulgaristan'da bizzat tescil ettirmeleri önerilmektedir. Tescil bir başkası aracılığıyla (distribütör vb.) yapılıyor ise firmalarımızın işlemleri takip etmesi ve denetlemesi önem arz etmektedir.

İngilizce kullanımı yaygın olmakla beraber firmalar ile temasta mümkün ise Bulgarca bilen kişilerin kullanılması faydalıdır.

Ürün tanıtıcı Bulgarca katalog hazırlanması ve potansiyel alıcı firmalara dağıtılması firmalarımızın Bulgaristan'daki faaliyetlerini kolaylaştıracak ve başarılarını artıracaktır.

Satış sonrası hizmetin en az satışın kendisi kadar önemli olduğu göz önünde bulundurularak ürünle ilgili şikayetlerin takip edilmesi ve en kısa zamanda düzeltilmesi sağlanmalıdır. Bulgar pazarının küçük olduğu, hem memnuniyetin hem de hoşnutsuzlukların çok çabuk yayıldığı dikkat edilmesi gereken hususlardır.

Para Kullanımı

Bulgaristan'ın para birimi levadır. Leva, 1,95583 kurundan euroya endekslidir. 2020 yılında ülkenin Euro Bölgesine giden yolda “bekleme odası” olarak adlandırılan ERM II mekanizmasına girmesi beklenmektedir.

Bulgaristan'da senet ve çek kullanımı yaygın değildir. Bulgaristan, iyi işleyen ve istikrarlı bir bankacılık sistemine sahiptir.

Bulgaristan Merkez Bankası verilerine göre 2018 yılında ülkede elektronik ortamda (nakitsiz) değeri 689,3 milyar leva olan 293,5 milyon adet ödeme yapılmıştır. Diğer ülkelere yapılan ödemeler 2,1 milyon adet olup, 94,2 milyar leva büyüklüğünde gerçekleşmiştir. 2014-2018 döneminde bankomat kartlarının sayısı 6,286 milyon adetten 6,189 milyon adede düşmüştür. Aynı dönemde kredi kartlarının sayısı artarak 938 binden 1,240 milyon adede ulaşmıştır. 2018'de kartla yapılan ödemelerin büyüklüğü ülke içerisinde 6,7 milyar leva,

yurtdışına ise 3,4 milyar leva olmuştur. Söz konusu ödemelerin önemli bir kısmı POS terminaller üzerinden yapılmış olup, büyüklüğü 7,8 milyar leva olarak gerçekleşmiştir. İnternet üzerinden ise 2,4 milyar levalık ödeme yapılmıştır. İki yılda POS terminaller üzerinden yapılan ödeme sayısı % 67, ödeme değeri ise % 85 oranında artış göstermiştir. 2014-2018 döneminde POS terminallerin sayısı 75,6 binden 95,4 bine ulaşmış, bankamatik sayısında neredeyse bir değişiklik olmamış, 2018 bu sayı 5604 olarak kayıtlara geçmiştir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

İki ülke vatandaşlarının tabi olduğu vize düzenlemesi 10 Mart 1993 tarihli Vize Anlaşması'na dayanmaktadır. Türk vatandaşlarının Bulgaristan'a girişi ve bu ülkeden transit geçişi için Bulgaristan'ın Ankara, İstanbul veya Edirne diplomatik misyonlarına veya konsolosluklarına vize başvurusunda bulunmaları gerekmektedir. Yalnızca diplomatik pasaport ile hizmet pasaportu hamilleri Bulgaristan'a yapacakları bir ayı aşmayan ziyaretlerinde/yolculuklarında vizeden muaftır.

Bulgaristan, 2 Mart 2012 tarihinde Schengen vizesine sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına bir Schengen ülkesine devam etme koşulunu aramaksızın ülkeye giriş izni verme kararı almıştır, aynı kararla yeşil pasaport sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının vize alma zorunluluğunu da kaldırmıştır. Schengen vizesi olmayan umuma mahsus pasaport sahipleri ise vizeye tabidir.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

- 1 Ocak - Yeni Yıl
- 3 Mart - Kurtuluş günü (Bulgaristan'ın Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetinden çıkışı)
- Nisan veya Mayıs'ta 4 gün – Paskalya (Ortodoks takvimine göre her yıl değişmektedir, Paskalyanın kutlandığı hafta sonu Cuma ve Pazartesi günleriyle birlikte tatildir)
- 1 Mayıs - İşçi bayramı
- 6 Mayıs - Kahramanlık ve Bulgar ordusu günü
- 24 Mayıs - Bulgar aydınlanması, kültür ve Kiril alfabesi bayramı
- 6 Eylül - Bulgaristan'ın birleşmesi
- 22 Eylül - Bulgaristan bağımsızlık günü
- 1 Kasım - Ulusal aydınlar günü (sadece eğitim-öğretim kurumlarına tatil)
- 24-26 Aralık - Noel
- Mesai saatleri 9.00-17.30, mesai günleri Pazartesi-Cumadır.

Yerel Saat

Yaz döneminde Türkiye ile saat farkı bulunmamaktadır, kış döneminde ise Bulgaristan 1 saat geridedir.

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Dış Ticaret Mevzuatı

AB İşleyiş Anlaşması'nın 207'nci maddesine göre ortak ticaret politikası AB'nin ayrıcalıklı yetki alanıdır ve Avrupa Komisyonu tarafından icra edilmektedir. Avrupa Komisyonu'nun temel hedeflerinden biri yerel üretimi haksız ticari uygulamalardan korumaktır. Bu doğrultuda çeşitli anti-damping önlemleri, devlet destekli ithalat önlemleri ve koruma önlemleri uygulanabilmektedir.

Bulgaristan gümrük rejimi ilke olarak liberal bir özellik gösterse de, özel durumlarda milli güvenliğin, kamu düzeninin ve ahlakın, insanların, hayvanların ve bitkilerin yaşamının ve sağlığının, milli zenginliği oluşturan sanat eserleri, tarihi ve arkeolojik değerlerin, sınai ve fikri hakların korunmasına ilişkin birtakım gerekçelere dayanan yasak ve sınırlamalar getirmektedir. Söz konusu kısıtlama ve yasaklamalar AB mevzuatına ve Bulgaristan'ın taraf olduğu uluslararası anlaşmalara dayanmaktadır.

Bazıları aşağıda sayılmış olan uluslararası konvansiyon ve anlaşmalar çerçevesinde üstlenilen yükümlülüklerden kaynaklanan yasak ve gözetimlerin uygulanması söz konusudur:

- Bakteriyolojik (Biyolojik) ve Toksik Yapıdaki Silahların İmali, Geliştirilmesi ve Depolanmasını Yasaklayan ve İmhasını Konu Alan Konvansiyon
- Tehlikeli Atıkların Sınır Ötesi Taşınmasının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Konvansiyonu
- Kimyasal Silahların Geliştirilmesinin, Üretiminin, Stoklanmasının ve Kullanımının Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Konvansiyon
- Bazı Tehlikeli Kimyasal Maddelerin ve Böcek İlaçlarının Uluslararası Ticareti İçin Gerekçelerle Uygunluğu Önceden Sağlanmış Mutabakata İlişkin Prosedür Hakkında Rotterdam Konvansiyonu
- Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Konvansiyon
- Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Konvansiyon

- Ozon Tabakasının Korunmasına İlişkin Montreal Protokolü
- 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ve 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesinde Değişiklik Yapan 1972 Tarihli Protokol
- Psikotrop Maddeler Konvansiyonu
- Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Konvansiyonu

Bulgaristan’da izin rejimine tabi tutulacak mallar, kullanılmış veya yeni olarak değil güvenli veya güvensiz olarak ayrılmakta olup, söz konusu malların bu yöndeki denetimi ülke içerisindeki çeşitli yetkili kuruluşlarca yapılmaktadır. Aşağıda sayılmış olan durumlarda Bulgaristan’da kayıt, lisans ve izin rejimleri uygulanmaktadır:

Mal İhracatı

- Nükleer Enerjinin Güvenli Kullanımı Yasası’nın hükümlerine uygun bir şekilde ihracatı gerçekleştirilecek nükleer maddeler, radyoaktif maddeler ve diğer iyonize edici ışınım kaynakları
- Patlayıcı Madde, Ateşli Silahlar ve Mühimmatın Kontrolüne İlişkin Kanuna göre ihracatı yapılacak patlayıcı madde, ateşli silahlar ve mühimmat
- Biyolojik Çeşitlilik Yasası, Şifalı Bitkiler Yasası ve Ormanlar Yasası’na göre ihracatı yapılacak yabani bitkiler ve müstahzarları
- Orman Yasası’na göre ihracatı yapılacak yabani mantarlar
- Orman Yasası’na göre ihracatı yapılacak işlenmemiş odun ve yakacak odun
- İhracatı yapılacak yabani hayvanlar ve müstahzarları, midye, deniz ve kara salyangozu, kurbağa
- Avlanma ve Av Hayvanlarının Korunması Yasası’na göre ihracatı yapılacak canlı av hayvanları ve genetik maddeleri, avda elde edilenler, av hayvanlarından boynuz ve diğer ürünler
- Kültürel Anıtlar ve Müzeler Yasasına göre ihracatı yapılacak taşınabilir kültürel varlıklar

Mal İthalatı

- Nükleer maddeler, radyoaktif maddeler ve diğer iyonize edici ışıyım kaynakları
- Patlayıcı Madde, Ateşli Silahlar ve Mühimmat Kontrolüne İlişkin Kanuna göre ithalatı yapılacak patlayıcı madde, ateşli silahlar ve mühimmat
- Biyolojik Çeşitlilik Yasasına göre ithalatı yapılacak ve Bulgaristan’da bulunmayan bitki ve hayvan türleri
- Menkul kıymetlerin kullanımına benzer kullanımı olan halka arz edilecek poligrafik ürünler
- Bitkileri Koruma Yasasına göre ithalatı yapılacak bitki koruma ürünleri
- Tıpta İlaçlar ve Eczaneler Yasasına göre ithalatı yapılacak tıbbi ilaçlar
- Veterinerlik Faaliyeti Yasasına göre ithalatı yapılacak veterinerlik tedavi ürünleri
- Avlanma ve Av Hayvanlarının Korunması Yasasına göre ithalatı yapılacak canlı av hayvanları ve genler

Organ, Doku ve Hücre Nakli Yasasına göre söz konusu organizmaların dış ticareti izin rejimine tabi tutulmaktadır. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar Kanununa göre söz konusu organizmaların ticareti izin rejimine tabii tutulmaktadır.

Yerli piyasaya sürülecek tekstil ürünleri için bazı şartlar aranmaktadır. Söz konusu ürünlerin etiketleri ve adlarına ilişkin şartlar yönetmelikle düzenlenmektedir.

Gümrük idaresi, aşağıda sayılmış olan ve çeşitli mercilerce verilen belgelerin denetimini yapmaktadır:

- Şarap, ispiroto, destile maddeler, ispiroto içecekler ile üzüm ve şarap ürünleri ithalatında test ve analiz belgeleri
- İşlenmemiş elmasların ithalatı, ihracatı ve transit geçişinde, Kimberley Süreci çerçevesinde sertifika

Gümrük Vergileri

AB üyeliğinin ardından Türkiye-AB Gümrük Birliği’nin bir tarafı haline gelen Bulgaristan ile Türkiye arasında sanayi ürünlerinin ticaretinde gümrük vergisi alınmamaktadır. Tarım ürünleri içinse AB’nin Türk tarım ürünlerine uyguladığı tercihli vergi oranları uygulanmaktadır. AB TARİC sisteminden her ürünün AB’ye ithal edilmesi aşamasında aranan şartlar ve belgelere ilişkin mevzuata, gümrük vergilerine ürün GTİP kodu ile arama yapılarak ulaşılmaktadır.

İç Vergiler ve Oranları

- KDV oranı (otencilikte uygulanan % 9 KDV oranı hariç) tüm ürünler için % 20'dir.
- Kurumlar vergisi oranı % 10'dur. İşsizlik oranının ülke ortalamasının % 25 üzerinde olan bölgelerde vergi mükellefleri belirli koşullar altında kurumlar vergisinden muaftır.
- Gelir vergisi oranı % 10'dur.
- Stopaj vergisi oranı % 5'tir.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar/Test/Muayene ve Belgelendirmeler

AB üyeliğinin ardından Bulgaristan'da AB'nin ürün güvenliği, standardizasyon, akreditasyon, metroloji, uygunluk değerlendirmesi, test, muayene ve belgelendirme mevzuatına geçilmiştir. Bulgaristan'a ihraç edilen ürünlerin insan sağlığı ve güvenliğine ilişkin tüm kuralları karşılaması gerekmektedir. AB'nin bu alandaki "yeni yaklaşım" mevzuatı kapsam dahilindeki ürünlere "CE" işaretinin iliştilmesini zorunlu kılmaktadır. AB'nin bu alandaki mevzuatı Türkiye tarafından da uyumlaştırıldığından ihracatçılarımızın bu konuda ihtiyaç duydukları bilgiyi temin ederek uyum sağlamalarında herhangi bir zorluk beklenmemektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Bulgaristan'da ürünlerin serbest dolaşımına ilişkin mevzuat ve Eski ve Yeni Yaklaşımın ilkeleri birçok Bulgar yasa ve yönetmeliğine dahil edilmiştir. Böylelikle mevzuatta imalatçı, ithalatçı, distribütör ve perakende satıcılara getirilen şartlara uyulması ve piyasaya sürülecek ürünlerin güvenli ve uyumlaştırılmış kurallara uygun olması hedeflenmiştir. Yasal olarak aranan şartların uygulanmasını teminen Bulgaristan'da çeşitli denetim organlarının yer aldığı bir sistem mevcuttur. "Piyasa denetim organları" olarak adlandırılan söz konusu organlar, tehlikeli ve mevzuata uygun olmayan ürünlerin piyasaya arz edilmesini önlemek amacıyla kontrol ve denetim prosedür ve yöntemleri (önlem alma, belge üzerinde kontrol, fiziki kontrol, piyasadan çekme vb.) uygulamaktadır. Bulgaristan'a ihraç edilen ürünlerin güvenlik şartlarına uygunluğunun denetimi hem ithalat aşamasında gümrük yetkilileri tarafından hem de ürün piyasada iken ilgili kurumlar tarafından icra edilmektedir. İthal ürünlerin payı kayda değer büyüklükte olduğu için denetim faaliyetlerinin büyük bir çoğunluğu toptan ve perakende satış aşamasında gerçekleşmektedir.

Bulgaristan'da piyasa denetimini yapan tek bir organ ve spesifik bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ürün grubu özelliklerine göre çeşitli kurumlara denetim görevi yüklenmiştir. Bulgaristan, denetimi sektörel bazda gerçekleştiren ülkelerdendir. Tüketicileri Koruma Komisyonu, Metroloji ve Teknik Denetim Devlet Ajansı, Bölgesel Sağlık Müfettişlikleri,

Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı, İlaçlar İcra Ajansı, Tarım, Gıda ve Ormanlar Bakanlığı ve Bölgesel Çevre ve Su İşleri Müfettişlikleri piyasa denetim organlarıdır. Sınırdaki ürün denetimleri çerçevesinde Gümrükler Ajansı, mevzuatın öngördüğü durumlarda diğer piyasa denetim organlarıyla birlikte çalışmaktadır.

Türkiye-AB Gümrük Birliği kapsamında bulunmayan tarımsal, hayvansal ve su ürünlerinin Türkiye'den Bulgaristan'a ihracatında veya bu ülkeden transit geçişlerinde mevzuata uygunluk konusunda bir takım sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu konuda gerekli uygunluk değerlendirme belgelerinin ve sertifikaların kurallara uygun düzenlenmesi önem arz etmektedir.

Tarım Ürünü İthalatı ve Bitki Sağlığı Kontrolleri

Bitki sağlığı kontrolü sınır kapılarında Tarım, Gıda ve Ormanlar Bakanlığı'na bağlı Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı tarafından gerçekleştirilmektedir. Adı geçen kontrol üç aşamadan oluşmaktadır:

1. Evrak kontrolü (menşe ülkeden verilen gerekli sağlık sertifikaları; ihracat belgeleri vb.);
2. Ürün kimlik kontrolü (ürünün geldiği bölge, üreticisi, sağlık sertifikasını hazırlayan doktor, etiket vb.);
3. Fiziki bitkisel sağlık kontrolü (ürünler araçtan indirilmekte, belli yerlerden numune alınıp kontrol edilmektedir; örneğin portakal taşıyan bir araçtan tüm paletler indirilip, değişik paletlerden 10 portakal alınıp incelenmektedir; eğer şüphe uyandıran bir durum söz konusu ise, 2-3 portakal alınıp laboratuvar analizine gönderilmektedir).

2019 yılında Bulgaristan'ın AB'nin TRACES elektronik sistemini kullanmaya başlaması çerçevesinde bitki sağlığı kontrolleri zorunlu olan ürünler için resmi Bulgar bitki sağlığı otoritelerine yazılı ön bildirimde bulunma zorunluluğu getirilmiştir. Ön bildirimin ihracatçı devletin yetkili mercilerince düzenlenmiş, yük beraberindeki bitki sağlığı sertifikasının taranmış bir nüshasının gönderilmesi yoluyla yapılmalıdır.

Veterinerlik Kontrolleri

Tüm hayvansal ürünler ile su ürünlerinin veterinerlik kontrolleri Bulgaristan sınır kapılarında Bulgaristan Gıda Güvenliği Ajansı tarafından icra edilmektedir. Söz konusu ürünlerin ithalatı veya transit geçişlerinde ilgili AB mevzuatına dayanılarak iki belge aranmaktadır. Bunlardan ilki ortak ithalat belgesi olup Bulgarca dilindedir. Ortak ithalat

belgesinin bir gün önceden giriş yapılacak hudut kapısı yetkililerine ibraz edilmesi gerekmektedir. Söz konusu belgenin yanı sıra ithalatta veya transit geçişte veterinerlik sağlık sertifikası da malın beraberinde olmalıdır. Söz konusu sağlık sertifikası AB'ye giriş ülkesinin dilinde (Bulgaristan ise Bulgarca) ve AB'de gideceği son ülkenin dilinde (Avusturya ve Almanya ise Almanca) olmalı ve hazırlandıktan/doldurulduktan sonra yetkili organlarca onaylanmalıdır.

Yaş Meyve ve Sebze İthalatı

2019/1793 sayılı AB Regülasyonuna göre ülkemiz menşeli bazı ürünlerin zirai ilaç kalıntısı tespiti için analize tabi tutuldukları bilinmektedir. 2019/1793 sayılı AB Regülasyonu çerçevesinde yapılan kontrollerin sıklığı firmalarımızın şikayet konusu olmakta ve kontroller esnasında tahsil edilen ücretler (yükleme-boşaltma, laboratuvar testleri, uygunluk sertifikası hazırlanması, kargo vb. hizmetlere ilişkin bedeller) ihracatımızı olumsuz etkilemektedir. Denetim işlemleri için araç sürücüsünün yanında test ve belgelendirmeyi karşılayabilecek yeteri kadar nakit para bulundurması önem arz etmektedir.

Teknik Engeller

Bulgaristan tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye www.teknikengel.gov.tr sitesinden erişilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibarıyla ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.

Bulgaristan'ın Savunma ile İlgili Ürün ve Çifte Kullanımı Olan Ürün ve Teknoloji İhracatının Kontrolüne İlişkin Mevzuatı

Bulgaristan, BM Güvenlik Konseyi, AB ve AGİT kararları ile uyumlu bir şekilde silah ve silahlara ilişkin ekipmanın satış ve tedarikinde yasak veya gözetim uygulamakta ve ayrıca silah ve muhtemel ikili kullanımı olan mal ve teknolojilerin dış ticaretini kontrol etmektedir. Çifte kullanımı olan ürünlerin Bulgaristan'dan transit geçiş yapabilmesi için Bulgaristan'ın Savunma ile İlgili Ürün ve Çifte Kullanımı Olan Ürün ve Teknoloji İhracatının Kontrolüne İlişkin Kanun hükümleri gereğince Bulgaristan Ekonomi Bakanlığı'ndan izin alınması

gerekmektedir. Konu ile ilgili mevzuata <http://www.exportcontrol.bg/Modulen.php?id=1325> internet sitesinden ulaşmak mümkündür. Gerekli belge ve işlemler konusunda <http://www.exportcontrol.bg/Modulen.php?id=1525> adresinde ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Bu işlemlerin takip edilmesi için Bulgaristan’da yerleşik bir aracı firmanın ihracatçı/gönderici firma tarafından yetkilendirilmesi gerekmektedir. Bu izin işleminin mal Bulgaristan sınırına gelmeden çok önce başlatılması önerilmektedir.

POTANSİYEL SEKTÖRLER

Sıra	Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Dünyada n İthalatı (milyon dolar) 2019	Ülkenin Türkiye'd en İthalatı (milyon dolar) 2019	Dünyaya İhracatım ız (milyon dolar) 2019	Düny a İthalatında Ülkenin Payı (%) 2019	Ülkey e İhracatımızdaki Değişim (%) 2018 - 2019	Ülkenin dünyada n İthalatında ki Değişim (%) 2018 - 2019	Ülkenin İthalatınd a İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%) 2019	Gümrük Vergisi Oranları (%) ortalama)
1	Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	183,92	5,49	550,29	1	-3,4	10,8	Almanya 37,3 Romanya 26,2 Ukrayna 5,6 Polonya 5,2 Hollanda 3,5 (Türkiye 2,99)	Almanya 0 Romanya 0 Ukrayna 0,2 Polonya 0 Hollanda 0 (Türkiye 0,1)
2	Alkollü ve Alkolsüz İçecekler	2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmi ş)	149,87	2,37	183,96	1	53,4	35,7	İtalya 20,7 Romanya 17,6 Sırbistan 14,8 Macaristan 8,6 Avusturya 8,5 (Türkiye 1,58)	İtalya 0 Romanya 0 Sırbistan 0 Macaristan 0 Avusturya 0 (Türkiye 1,4)
3	Bisküvi	1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	140,79	6,64	1071,91	0	3,2	11,9	Romanya 26,6 Polonya 13 Almanya 12,9 Yunanistan 10,2 Çekya 6,1 (Türkiye 4,71)	Romanya 0 Polonya 0 Almanya 0 Yunanistan 0 Çekya 0 (Türkiye 3,9)

4	Meyveler	0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	59,18	33,4	751,17	0	-27,3	-9,2	Türkiye 56,4 Yunanistan 20,6 Almanya 6,2 Hollanda 5,1 İspanya 2,4	Türkiye 3,1 Yunanistan 0 Almanya 0 Hollanda 0 İspanya 0
5	Konserve Meyve Sebze	2005	Konserve Sebze (Bezelye, patates, zeytin, fasulye vb.)	56,82	8,2	90,93	1	-82,3	0,3	Yunanistan 30,3 Romanya 25 Türkiye 14,4 Macaristan 8,5 Almanya 5,4	Yunanistan 0 Romanya 0 Türkiye 0,8 Macaristan 0 Almanya 0
6	Sebzeler	0702	Domates (taze/soğutulmuş)	54,67	36,96	303,07	1	16,1	3,2	Türkiye 67,6 Yunanistan 10,8 Almanya 8 Arnavutluk 5 Polonya 2,6	Türkiye 15,9 Yunanistan 0 Almanya 0 Arnavutluk 0 Polonya 0
7	Konserve Meyve Sebze	2008	Yer fıstığı ve diğer kabuklu yemiş ve meyve konserveleri	41,05	5,48	825,7	0	0,3	-0,1	Almanya 17,1 Polonya 15,1 Türkiye 13,2 İspanya 9,4 Yunanistan 7,3	Almanya 0 Polonya 0 Türkiye 0,7 İspanya 0 Yunanistan 0
8	Sebzeler	0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	39,22	16,5	196	0	-18,9	3,4	Türkiye 42,1 Polonya 16,3 Yunanistan 10,4 K. Makedonya 9 Almanya 7,2	Türkiye 1,9 Polonya 0 Yunanistan 0 K. Makedonya 0 Almanya 0

9	Deniz Ürünleri	0303	Balıklar (dondurulmuş)	32,57	1,1	120,86	0	-15,9	5,9	Hollanda 17,9 İspanya 10,1 Norveç 7,5 Faroe Adaları 7,4 Kanada 5,9 (Türkiye 3,39)	Hollanda 0 İspanya 0 Norveç 3,2 Faroe Adaları 3 Kanada 0 (Türkiye 0)
10	Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	30,31	4,38	468,47	0	4	-6,3	Romanya 15,4 Türkiye 14,4 Almanya 13,5 Ukrayna 13,2 Polonya 6,7	Romanya 0 Türkiye 2,3 Almanya 0 Ukrayna 0 Polonya 0
11	Deniz Ürünleri	0302	Balıklar (taze veya soğutulmuş)	29,03	3,55	511,81	0	-13,7	18,3	Yunanistan 31,9 İsveç 19,7 Çekya 13,7 Türkiye 12,2 İspanya 7	Yunanistan 0 İsveç 0 Çekya 0 Türkiye 0,1 İspanya 0
12	Bitkisel Yağlar	1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	27,31	0,88	443,05	0	-88,3	51,4	Ukrayna 50,7 Romanya 29,4 Macaristan 8,9 Yunanistan 3,6 Türkiye 3,2	Ukrayna 0 Romanya 0 Macaristan 0 Yunanistan 0 Türkiye 0

13	Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	1517	Hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların fraksiyonları	26,79	0,31	111,61	1	32,8	-0,9	Yunanistan 30,4 İsveç 15,8 Romanya 10,4 Macaristan 10 Hollanda 8,6 (Türkiye 1,17)	Yunanistan 0 İsveç 0 Romanya 0 Macaristan 0 Hollanda 0 (Türkiye 3)
14	Meyve Suyu	2009	Meyve ve sebze suları	21,63	0,67	260,77	0	-2,1	6,8	Romanya 30,2 Polonya 9,4 İtalya 8,5 Almanya 6,3 İrlanda 6,1 (Türkiye 3,1)	Romanya 0 Polonya 0 İtalya 0 Almanya 0 İrlanda 0 (Türkiye 6,7)
15	Sert Kabuklu Meyveler	0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	21,05	1,14	1500,24	0	45,3	2,6	ABD 45,6 Yunanistan 17,6 Ukrayna 10,6 Türkiye 5,4 Almanya 4,3	ABD 2,3 Yunanistan 0 Ukrayna 0 Türkiye 0,6 Almanya 0
16	Bakliyat	0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	18,71	1,09	259,45	0	-1,5	-4,6	Kırgızistan 33,7 Mısır 15,6 Etiyopya 11,9 Arjantin 11,4 Türkiye 5,8	Kırgızistan 0 Mısır 0 Etiyopya 0 Arjantin 0,3 Türkiye 0

Kaynak: T.C Ticaret Bakanlığı

COVID-19 GELİŞMELERİ

Malumları olduğu üzere, Bulgaristan Ekonomi Bakanı Emil Karanikolov ile 8 Temmuz 2020 tarihinde Makamında yapılan toplantıda Kapitan Andreevo sınır kapısının modernizasyonu projesinin gündeme geldiği, bu çerçevede frigorifik TIR'ların geçişi için bir geçiş noktası kurulmasına ilişkin projeyi incelemek üzere 11 Temmuz 2020 Cumartesi günü sınır kapısının ziyaret edileceği iletilmiştir.

Bu çerçevede, yüklenici firma temsilcileri ve sınır polisi yetkililerinin de hazır bulunduğu inceleme ziyaretinde Kapitan Andreevo Sınır Kapısında Sayın Bakan Karanikolov ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Ziyarette Sayın Bakan tarafından gündeme getirilen hususlar aşağıda sunulmaktadır:

1. Mevcut iki adet perona ilave olarak frigorifik taşımacılar için yeni açılacak geçiş noktasının sınır taşının yerini etkilemeyeceği bildirilmiş, radyoaktif madde kontrolünün mobil hale getirilerek yeni hattın mevcut alana konumlandırılacağı, kamu ihalesi gerçekleştirilmeden yapılacak projenin yüklenicisi ile 17 Temmuz 2020 Cuma günü Bakanlıkta tekrar görüşüleceği ve bu tarihte projenin teslim alınmasının beklendiği ifade edilmiş, projenin bir sonraki hafta Bakanlar Kuruluna sunulacağı ve ardından inşaatın 2 ay içinde bitirilmesinin beklendiği kaydedilmiştir.
2. Yeni dezenfeksiyon cihazının hızlıca sahaya yerleştirileceği, dezenfeksiyon ücretlerinde muhakkak indirim yapılacak olmakla birlikte indirim miktarının henüz tespit edilmediği, bu husustaki bilgilendirmenin bilahare yapılacağı bildirilmiştir.
3. Müşavirliğimiz Sayın Bakan tarafından yüklenici firma ile yapılacak görüşme sonrasında bilgi verilmek üzere 17 Temmuz 2020 Cuma günü Bakanlığa davet edilmiştir.
4. Kapitan Andreevo Sınır Kapısında yapımı devam eden ve özel bir firma tarafından işletileceği öğrenilen TIR Parkının inşaatının kısa bir sürede tamamlanmasının beklendiği bildirilmiştir

(13.07.2020)

Kaynak: T.C. Sofya Ticaret Müşavirliği

KAYNAKÇA

1. ITC TRADEMAP: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
2. T.C. TİCARET BAKANLIĞI
3. TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

YASAL UYARI: Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.